

Arbejdermuseets årbog 2009

Udgivet af Arbejdermuseet
& Arbejderbevægelsens Bibliotek
og Arkiv 2010. 152 s. Ill.

Efter "nedsmeltningen" af Danmarks kommunistiske Parti i slutningen af 1980'erne blev partiets omfattende arkiv overdraget til Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv, som siden har været i færd med at gennemgå og registrere det store arkiv.

Derfor er det naturligt at vælge kommunisterne som tema for en årbog. Årbogen fra 2009 rummer – ud over en fyldig beretning fra museet, biblioteket og arkivet – seks artikler, der behandler emner fra hele partiets historie fra 1919 til 1989, ja før, idet Gerd Callesen tager fat i partiets forhistorie og skriver om den socialistiske Ungdomsinternationale (oprettet 1907) og det danske Socialdemokratisk Ungdomsforbund, der spillede en vigtig rolle i udviklingen inden for Ungdomsinternationalen under 1. verdenskrig og fulgte med, da ungdomsinternationalens medlemsorganisationer i de sidste krigsår orienterede sig mod "venstre" og i 1919 endte med at tilslutte sig kommunismen.

De øvrige fem artikler bringer ny viden om sider af DKP's virke gennem de 70 år, partiet eksisterede. Morten Thing skriver om nogle af de

københavnske jøder, der i perioden 1917-1945 blev kommunister. Det drejer sig især om jøder, der indvandrede fra Rusland omkring 1900, og som bragte den jiddiske kultur til Danmark. Morten Thing fortæller spændende om de jødiske kommunisters arbejde bl.a. inden for deres egne jiddiske organisationer – og om den hårde skæbne, der ramte nogle af de jødiske kommunister under og efter 2. verdenskrig.

Efter krigen stod DKP som en af sejrherrene, og det medførte bl.a., at partiet i 1946 kunne besætte sin første borgmesterpost, naturligvis i København. Posten blev besat med Johannes Hansen, der havde været medlem af Borgerrepræsentationen fra 1937 til 1941. Johannes Hansens fagområde blev veje, parker og byplanlægning, og i artiklen redegøres der for hans arbejde som borgmester. Det tekniske område gjorde det vanskeligt at drive kommunistisk politik, men det lykkedes alligevel for Johannes Hansen at få sat et vigtigt fingeraftryk, idet han fik igangsat og vedtaget en "generalplanskitse" for det indre København, som kom til at danne udgangspunkt for de følgende års planlægning af det storkøbenhavnske område.

To artikler fortæller om to meget forskellige kommunister, der kom til at virke i partiet i samme periode – fra 1930'erne til 1989. Otto Sand blev aktiv kommunist i midten af 1930'erne og deltog i modstandskampen, men kom især til at spille en vigtig rolle i modstanden mod krigen i Vietnam,

hvor han blev et ledende medlem i De danske Vietnamkomiteer. Han kom i modstrid med partiets linje og endte med at blive ekskluderet af DKP i 1969. Han følte sig ikke rigtigt hjemme blandt "68'erne" og endte med et par år før sin død at blive genoptaget i DKP.

"Partiets grå eminence" – sådan blev den kommunistiske akademiker Ib Nørlund kaldt – men Jesper Jørgensen viser i en spændende artikel om Nørlands rolle i de interne magtkampe i DKP i 1970'erne, at Nørlund – selv med sovjetisk opbakning – ikke kunne sætte sig igennem i afgørende spørgsmål, først og fremmest opgøret om, hvem der skulle efterfølge den syge Knud Jespersen som partiformand i 1977. Disse spørgsmål blev i realiteten afgjort af en lille gruppe af partifunktionærer, og det lykkedes ikke for "den grå eminence" at vinde opbakning her. Et flertal ville hellere have fagforeningsmanden Jørgen Jensen, og det kunne selv SUKP ikke ændre ved.

Årbogen afsluttes med en artikel om de store Land og Folk-festivaler, der afvikledes fra 1976 til 1989. Den store festival var det årlige startskud til støtteindsamlingen for DKP's dagblad Land og Folk, men den var også – og måske vigtigere – en mulighed for DKP for at præsentere partiets politik for et bredere og mere ungdommeligt publikum. I hvert fald gav festivalen bortset fra det første år underskud, men til gengæld kom DKP i de bedste år i kontakt med over 100.000 mennesker i Fælledparken.

Arbejdermuseets & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkivs årbog 2009 er spændende læsning – og dertil kommer, at årbogen er flot layoutet, velillustreret med billeder i god teknisk kvalitet, trykt på godt papir!

Niels Mortensen

Søren Byskov (red.):

Fiskeriet, der forsvandt

Eksempler fra et dansk fiskerierhverv i opbrud 1990-2008. Fiskeri- og Søfartsmuseets Forlag, Esbjerg 2010. 192 s. Ill.

Bogen er et resultat af seks museers – medlemmer af Fiskeripuljen – undersøgelse af fiskerierhvervets udvikling i årene 1990-2008, en periode, der blev præget af nedgang i fiskebestande og kvoter, ophørsstøtte og omsættelige fiskerettigheder – samt ny teknologi. I årene 2005 og 2007-08 blev der tilvejebragt materiale til belysning af erhvervsfiskeriets status på syv forskellige lokaliteter, herunder også interviews og oplysninger fra lokale fiskere, og det indsamlede materiale blev derefter sammenholdt med et tilsvarende fra en tidligere undersøgelse i 1990.

Undersøgelsen påviser, hvordan en stor del af erhvervsfiskeriet er forsvundet siden 1980'erne, men også, hvor forskelligt tilpasningen til de ændrede forhold har været de forskellige steder. Stærkest har tilbagegangen